

Hoe meet je dierenwelzijn?

> Inger van der Laan

Dierenwelzijn is een veelbesproken onderwerp op kinderboerderijen. Het is belangrijk dat een dier zich goed voelt, gezond is en zijn natuurlijke gedrag kan vertonen. Als kinderboerderij heb je daar een verantwoordelijkheid voor. Daarnaast heeft een kinderboerderij een voorbeeldfunctie naar het publiek op het gebied van dierhouderij en dierenwelzijn. Maar dierenwelzijn is niet altijd eenvoudig te meten en vergt veel kennis van het natuurlijke gedrag van het dier.

In het vorige vakblad werd aandacht besteed aan de welzijnsmonitor konijn. Om dierenwelzijn meetbaar te maken is gebruik gemaakt van de Welfare Quality systematiek. Hierbij zijn een twaalfstal welzijnsriteria opgesteld en meetbaar gemaakt. Deze is van oorsprong gebaseerd op de vijf vrijheden.

De vijf vrijheden

In 1965 werd door de commissie Brambell de basis gelegd voor de vijf vrijheden. Later heeft de Britse Farm Animal Welfare Council (FAWC) ze opgepakt en uitgewerkt tot de volgende lijst van vijf vrijheden:

1. Vrij van dorst, honger en onjuiste voeding
2. Vrij van fysiek en thermaal ongerief
3. Vrij van pijn, verwonding en ziektes
4. Vrij van angst en chronische stress
5. Vrij om zijn natuurlijk gedrag te vertonen

Bij de eerste vier criteria ligt de nadruk op het niet schaden van het welzijn, terwijl tegenwoordig in toenemende mate aandacht is voor de vijfde vrijheid: de vrijheid om natuurlijk gedrag te vertonen. Dit laatste criterium is erg belangrijk, want ook al krijgt het dier de juiste voeding, een comfortabele omgeving, is het gezond en heeft het geen last van stress. Juist het kunnen vertonen van het natuurlijke gedrag is essentieel voor een goed dierenwelzijn.

1. Vrij van dorst, honger en onjuiste voeding

Het spreekt voor zich dat een dier moet beschikken over de juiste voeding en voldoende, vers drinkwater. Door het aanbieden van de juiste voedingsmiddelen kan ook het natuurlijk gedrag gestimuleerd worden.

Bij paarden blijkt bijvoorbeeld dat in de praktijk vaak veel krachtvoer aangeboden wordt en in verhouding weinig ruwvoer, terwijl paarden van nature zo'n 12 tot 16 uur per dag bezig zijn met eten (grazen). Een bak biks heeft een paard binnen no-time weggewerkt, waardoor er veel tijd overblijft om iets anders te gaan doen. Zo zie je bij paarden die weinig tijd kunnen besteden aan grazen of verkrijgen van ander (ruw)voer probleemgedrag ontstaan als kribbenbijten.

De natuurlijke voedingsbehoeften en bijbehorend gedrag zijn een goede indicatie van het soort voedsel en de wijze waarop het dier dit in gevangenschap aangeboden moet krijgen.

2. Vrij van fysiek en thermaal ongerief

Met thermaal ongerief wordt bedoeld de omgevingstemperatuur waarbij het dier zich niet prettig voelt, dus erge kou of juist hitte. Iedere diersoort heeft een eigen thermoneurale zone. Dit zijn de temperatuurszones waarbinnen het dier geen extra moeite hoeft te doen om zichzelf warm te houden (rillen, haren of veren opzetten) of af te koelen (zweeten, hijgen). Dit is ook leeftijdsafhankelijk. Jonge dieren hebben vaak behoefte aan een hogere omgevingstemperatuur dan volwassen dieren. Een veel te hoge of te lage omgevingstemperatuur kan leiden tot gezondheidsproblemen (hittestress, onderkoeling) en dus een verminderd welzijn. Om te zorgen dat het dier zich kan aanpassen aan hogere of lagere omgevingstemperaturen moet het op warme en zonnige dagen de mogelijkheid hebben in de schaduw te staan en op koude dagen beschikking hebben over beschutting of een verwarmde ruimte.

Enkele voorbeelden van de thermoneurale zone bij verschillende diersoorten:

Volwassen varken 10°C tot 20°C, een big 20°C tot 25°C en een paard (ongeschoren) -5°C tot 15°C.

3. Vrij van pijn, verwonding en ziektes

Door verschillende oorzaken kan een dier te maken krijgen met pijn, verwonding of ziekte. Het is niet zo dat meteen gesproken wordt van een 'slecht dierenwelzijn'. Veel belangrijker is dat zoveel mogelijk wordt voorkomen dat een dier ziek wordt. Door juiste verzorging, voldoende controle en een adequaat gezondheidsprogramma.

Een dier kan gewond raken, maar de omstandigheden moeten dusdanig zijn dat de kans hierop zo klein mogelijk is. Bijvoorbeeld door te zorgen dat de huisvesting goed onderhouden wordt (geen scherpe uitsteeksels of loshangende delen) of juiste groepssamenstelling (onderlinge agressie beperken). Indien sprake is van ziekte of verwonding moet de juiste behandeling ingesteld worden. Zoals het inschakelen van een dierenarts, het geven van medicatie of toepassen van pijnbestrijding.

4. Vrij van angst en chronische stress

Het ervaren van stress en angst hoort bij het leven van een dier. Een dier is in het algemeen goed in staat om te gaan met acute stress. Echter langdurige of chronische stress kan een vermindering van welzijn tot gevolg hebben. Hier is sprake van als het dier vaak in stress situaties terecht komt of wanneer het dier geen mogelijkheid heeft zich aan de situatie te onttrekken. Dieren op kinderboerderijen moeten zich kunnen terugtrekken van bezoekers en niet continu nagejaagd of opgetild kunnen worden.

Voorbeelden van situaties die kunnen leiden tot chronische stress: onjuiste huisvesting (onvoldoende mogelijkheden soorteigen gedrag te vertonen), sociale omgeving van het dier (geen of juist te veel soortgenoten) en onjuiste behandeling of training van dieren. Dit kan leiden tot gedragsproblemen, zoals stereotye gedrag, apathie (soort depressie) of agressie. Echter niet alle dieren met chronische stress laten gedragsproblemen zien.

Door chronische stress kunnen ook problemen ontstaan met de gezondheid van het dier.

>> lees verder op de volgende pagina

5. Vrij om natuurlijk gedrag te vertonen

Deze 'vrijheid' onderscheidt zich van de andere vrijheden, omdat het aangeeft wat het dier juist wel moet kunnen doen. Hiervoor is kennis van het natuurlijk gedrag van het dier nodig. Wat zijn de behoeftes van het dier en waarom vertoont het bepaald gedrag? In gevangenschap is het niet mogelijk om het dier hetzelfde te bieden als in zijn natuurlijke omgeving, maar kan wel tegemoet gekomen worden aan de behoeftes. Zo leven veel dieren van nature in groepen. Het dier voelt zich veilig en er is sociale interactie mogelijk. Voor deze dieren een voorwaarde om hun soorteigen gedrag te kunnen vertonen.

Daarnaast moet de omgeving of huisvesting mogelijkheden bieden tot het vertonen van het natuurlijke gedrag. Zo wroeten varkens graag in de grond. Een stuk grond kan voorzien in deze behoefte. Kippen stofbadend, dus zand in hun verblijf waarderen ze zeer. Konijnen willen weg kunnen kruipen bij gevaar, dus een schuilplek of mogelijkheid tot het graven van holen zorgt dat dit mogelijk is. Zo heeft ieder dier soortspecifieke behoeften gerelateerd aan het natuurlijke gedrag van het dier. Want ook al leeft het dier al duizenden jaren samen met de mens, lijkt het in heel veel opzichten nog op zijn soortgenoten in het wild.

T
U
I
N
H
U
I
Z
E
N
D
I
E
R
E
N
V
E
R
B
L
I
J
V
E
N

PREFAB TUINHUIZEN EN DIERENVERBLIJVEN

Een sieraad voor uw tuin, een thuis voor uw dieren

- zelf op te bouwen, complete wanden
- indien gewenst: montage
- naar eigen ontwerp

Vraag onze gratis folder aan of kom kijken, graag na telefonische afspraak (ma. t/m za.)

TIMMERBEDRIJF B.G. HIJINK

Gelinkweg 4 | 7095 CB De Heurne | Tel. 0315-651060

www.bghijink.nl